

STANJE PREGOVORA O POTPISIVANJU

FULBRAJTOVOG SPORAZUMA

Drugu Vipotniku na uvid:

Uvanični jugoslovensko-američki pregovori o uvodjenju Fulbrajtovog programa u Jugoslaviji obnovljeni. Materijal za razgovor sa VELJKOM MIĆUNOVIĆEM, ambasadorom SFRJ u SAD, u petak, 19.VI.1964 u 9.00h:

1.- Stanje pregovora o potpisivanju Fulbrajtovog sporazuma (DSIP moli za naš definitivni stav o zaključenju ili prekidanju pregovora)

2.- Neke primedbe druga Mićunovića o radu KKV, gostovanju umetnika i ansambala u SAD i programu razmene

STANJE PREGOVORA O POTPISIVANJU

FULBRAJTOVOG SPORAZUMA

Zvanični jugoslovensko-američki pregovori o uvođenju Fulbrajtovog programa u Jugoslaviji obnovljeni su sredinom januara 1964 godine u Beogradu u cilju postizanja konačne saglasnosti o nekim još uvek otvorenim pitanjima - visini i načinu korišćenja "U.S. use" sredstava, izbornoj proceduri kandidata i nacionalnosti Izvršnog direktora koji bi sprovodio aktivnosti predviđene sporazumom.

Postignuta je saglasnost da se za sprovođenje prvih četiri godine Fulbrajtovog programa u Jugoslaviji angažuju sredstva u visini od 487,500.000 dinara iz fondova koji stoje na raspoloženju Ambasadi SFRJ u Beogradu na osnovu sporazuma o poljoprivrednim proizvodima između SFRJ i SAD, radi obezbedjenja transporta za učesnike obeju zemalja, boravka američkih studenata i profesora u Jugoslaviji i pokriva izdataka administracije. U ovaj iznos uključeni su troškovi transporta koji se plaćaju u deviznoj valuti i za koje su obezbeđena sredstva (250.000 dolara) sporazumom od 28. decembra 1961 godine.

Za realizaciju programa obrazovala bi se Dvonacionalna komisija od osam članova, od kojih bi četiri bili građani SFRJ, a četiri građani SAD. Kompetencije Komisije, sa sedištem u Beogradu, precizirale bi se Sporazumom o prosvetnoj razmeni, a delokrug rada posebnim statutom. S obzirom da se radi o američkim sredstvima, jugoslovenska strana je pristala da se za blagajnika imenuje jedan od postojećih službenika Ambasade SAD u Beogradu.

Jugoslovenska delegacija zahtevala je da obadve strane, Odbor za strane stipendije u SAD i Nacionalna komisija za stipendije u Jugoslaviji, zadrže pravo da predlažu svoje kandidate za sve kategorije učesnika, uključujući i "visiting" profesore. To znači da bi jugoslovenska komisija, na osnovu utvrđenih godišnjih programa razmene raspisivala konkurs za sve kategorije učesnika, razmatrala prispele prijave i pripremala prio-

ritetnu listu kandidata koju će zatim dostavljati Dvonacionalnoj komisiji na dalji postupak. Razmena "visiting" predavača i naučnih radnika višeg ranga vršila bi se na bazi reciprociteta takodje preko jugoslovenske komisije. U slučaju razmene profesora i naučnih radnika koju nezavisno od konkursa aranžiraju pojedini univerziteti, naučne ustanove i srodne organizacije, jugoslovenska komisija bi primala i razmatrala prijave za putne ili delimične stipendije i zatim svoje predloge dostavljala Dvonacionalnoj komisiji.

Još uvek je sporna nacionalnost Izvršnog direktora, uloga Dvonacionalne komisije u izbornoj proceduri i kategorija "visiting" predavača.

Najnoviji američki predlog o ovim pitanjima sastoji se u sledećem:

1.- SAD prihvataju jugoslovenski predlog da Izvršni direktor (sekretar) bude Jugosloven, s tim što bi jedno vreme, dok ne ovlada materijom, imao za pomoćnika Amerikanca.

U tom slučaju, stalni predsednik Dvonacionalne komisije bio bi Amerikanac, koji nebi imao nikakva posebna prava (e.g. odlučujući glas u paritetnom sastavu).

2.- Insistiraju da se jedna ograničena grupa jugoslovenskih kandidata, naime lica koja su dobila stipendiju ili poziv od američkih univerziteta ("visiting" profesori), ali nemaju obezbedjene putne troškove, direktno prijavljuje Dvonacionalnoj komisiji. Sva ostala lica koja žele da idu na specijalizaciju u SAD treba da podnose prijave jugoslovenskoj komisiji, koja će ih zatim predlagati Dvonacionalnoj komisiji (4:1).

Izražavajući mišljenje da je krajnje vreme da se dugogodišnji pregovori o Fulbrajtovom programu zaključe ili prekinu, drugovi u DSIP-u mole za naš definitivni stav o najnovijim američkim predlozima. Krajem iduće nedelje drug Bulajić, šef odeljenja za SAD,

putuje u Vašington , gde će imati prilike da rasčisti preostala otvorena pitanja sa predstavnicima SD i američke ambasade u Beogradu koji se sada tamo nalaze na odmoru.

Preostala nerešena pitanja nebi trebala da stvaraju prepreku za potpisivanje Fulbrajtovog sporazuma. Iako je saradnju iz oblasti nauke i obrazovanja moguće razvijati kroz druge programe razmene, odustajanje od Fulbrajtovog sporazuma može imati znatnog uticaja na buduće političke odnose SFRJ-SAD. S druge strane, poseta Fulbrajta, koji bi došao na potpisivanje sporazuma, bila bi od šireg političkog značaja za naše opšte odnose sa SAD. Pored prihvatljivih finansijskih uslova, uvođenjem Fulbrajtovog programa ostvarila bi se korisna razmena profesora, naučnika, nastavnika i studenata sa mogućnostima proširenja na druge kategorije i oblasti. Ako bi mi obezbedili da se svaki pojedinac koji želi da učestvuje u nekoj razmeni prethodno konsultuje i dobije saglasnost nadležne ustanove, prihvatanje ovog američkog predloga nebi trebalo da predstavlja problem, pogotovu jer se ovde radi o manjoj grupi lica (najviše 10 godišnje), čiji bi se broj mogao fiksirati u okviru godišnjeg Fulbrajtovog programa razmene.

19.VI.1964